

**SABAHATTİN ALİ’NİN KÜRK MANTOLU MADONNA (LA
MADONE AU MANTEAU DU FOURRURE) ADLI YAPITININ
FRANSIZCA ÇEVİRİSİ ÜZERİNE***

*“Ey sevgilim, bilirsin benim ne çektiğimi:
Garip başımın derdi bir yürek taşıyorum.
Anlarsın niçin uzak yerlere baktığımı:
İçinde yaşanmaz bir dünyada yaşıyorum.
Görünce gülme sakın çırpınıp aktığımı:
Ilık ve aydınlık bir denize koşuyorum.
Sen benim sevgilimsin, sevsen de, sevmesen de,
Aradığım yerlere benzeyiş buldum sende.
(Sabahattin Ali, Öyle Günler...)*

*Esra ŞAHBAZ***

ÖZET

Toplumlararası bir gereksinim olan çeviri, yalnızca kaynak dil ve erek dil arasında bilgi aktarımını sağlamaz, aynı zamanda toplumların sosyal, siyasal, kültürel ve bilimsel alanlarda da birbirlerini tanımalarında köprü görevini üstlenir. Ancak dilsel farklılıklardan dolayı ortaya çıkan iletişim sorunları, çeviri etkinliği bağlamında çevirmen ve yazar arasında bir sadakat şüphesine yol açar. Çevirmen, yazarın gerçek dünyadan sıyrılıp kendini özgürce ifade ettiği düşsel dünyasını başka bir dile birebir aktarıyor mu, yoksa yazarın imgelemine kendince müdahalelerde bulunarak yarı yazar konumuna mı geçiyor? Çeviri sorunlarının temel çıkış kaynağı olan bu soruya karşın, çeviride dilsel farklılıklar kadar sosyo-kültürel farklılıkların da var olduğunu ve çevirmenin, kaynak dil ve erek dil arasındaki kültürel eşdeğerliliği metne birebir sadık kalarak sağlamasının zor olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada amacımız, Türk Edebiyatı’nın en önemli isimlerinden biri olan yazar ve şair Sabahattin Ali’nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı yapıtının Jean Descat tarafından *la Madone au manteau du fourrure* olarak hedef dil Fransızcaya kazandırılan çevirisi üzerine görüş belirtmektir. 1943 yılında kaleme alınan bu romanda kullanılan Osmanlı Türkçesi’ne ait bazı kelimeler, yazarın edebi yönüne duyulan saygıdan dolayı sadeleştirilmemiştir. Bu bağlamda kültürel ve dilsel farklılıklardan yola çıkarak çevirmenin, yazarın duygu ve düşüncelerini erek metne yansıtmış şeklini Friedrich Schleiermacher tarafından

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Araş. Gör., Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, El-mek: esra_sahbaz05@hotmail.com

biçimlendirilen yerelleştirme ve yabancılaştırma stratejilerine dayandırarak erek odaklı çeviri kuramının ışığında aktarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler:Yerelleştirme, yabancılaştırma, eşdeğerlilik, kültürel aktarım.

**ON THE FRENCH TRANSLATION OF SABAHATTİN ALİ'S
KÜRK MANTOLU MADONNA (LA MADONE AU MANTEAU DU
FOURRURE)**

ABSTRACT

Translation, which is an intercommunal requirement, not only supplies information flow from the source language into the target language but also serves as a bridge between communities by helping them know the social, political, cultural and scientific attitudes of each other. Yet, communication problems stemming from the linguistic differences between languages create a doubt about the translator's loyalty to the original text. The question is whether the translator transfers the author's fictional world, where s/he gets free of the real world and freely expresses herself/himself, into the target text with loyalty or the translator intervenes in the author's imagination by acting as a co-writer? In reply to this question, which is the point of origin for translation studies, it can be argued that there are not only linguistic differences but also socio-cultural differences between communities; thus, it is really difficult for the translator to be loyal to the source text by maintaining cultural equivalence between texts.

In this study, our goal is to compare and contrast one of the important Turkish writers Sabahattin Ali's novel *Kürk Mantolu Madonna* and its French translation *la Madone au manteau du fourrure* by Jean Descat. Some words of Ottoman Turkish origin that were used in this 1943 dated novel have not been simplified in its French translation because of the translator's respect to the author's literary skills. In this context, the translator's transference of the author's emotions and thoughts into the target text by taking the cultural and linguistic differences into account will be studied under the guidance of target-oriented translation theory based on vernacularization and alienation strategies shaped by Friedrich Schleiermacher.

Key Words: Vernacularisation, alienation, equivalence, cultural transference.

Çeviri etkinliği, Antik dönemden itibaren tarihin en eski gereksinimlerinden biridir. Tek başına bir toplumun ve kültürün ilerleme gösteremeyeceği kuşkusuzdur. Bu bağlamda toplumsal birlik ve evrensel dil anlayışı düşüncesinden yola çıkarak farklı kültürleri, dilleri tanıma, ulusal gelişmeleri takip etme açısından tarihin her döneminde çeviri etkinliğinin yaşamın bir parçası olduğunu söylemek mümkündür. Vardar çeviriyi şu şekilde tanımlar:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

“(…) çağlar boyu karşımıza çıkan birçok etkinlik, çeşitli uygarlıklar arasında köprü kuran, değişik toplumlardan bireyleri birbirine yaklaştıran, her tür kültürel değeri, içinde oluşturduğu tarihsel ve toplumsal çevrenin dışına taşıyan, o çevreden olmayan kişilerin yararlanmasına sunan, uygarlıklar arası bir iletişim ve bildirişim aracı (...)” (1981:173)

Günümüzde ise artık bir gereksinimden çok bilim olarak karşımıza çıkan çeviri etkinliği, basit tanımıyla orijinal dildeki bir metnin başka bir dile aktarımıdır. Bununla birlikte toplumların yaşam biçimleri, gelenek görenekleri ve yaşam tarzları göz önünde bulundurulduğunda çeviri tanımını kültürle ilişkilendirmek kaçınılmazdır. Göktürk’e göre;

“Her dil, belli bir kültürün göstergeler dizgesiyle, belli uzlaşımlar, töreler, davranışlar, değer ölçüleriyle, kısacası somut insan yaşamıyla iç içedir. Değişik toplulukların, ulusların, bilim, sanat, düşünce alanındaki çabalarını birbiriyle paylaşabilme yoludur.” (1994:14-15).

Çeviri kavramının terminolojik açıdan pek çok tanımı vardır, ancak temel işlevi kültürlerarası iletişimi sağlamaktır. Bu kültürlerarası iletişim göz önünde bulundurulduğunda erek metin (EM) ve kaynak metin (KM) arasındaki ilişki, çeviri bilimcilerin en çok tartıştığı konu haline gelmiştir. Çeviri tarihine bakıldığında önceleri kaynak odaklı çeviriler yapılırken, günümüzde kaynak metne sadık kalınarak erek okurun da esas alındığı çevirilerin varlığından söz edilebilir. Başka bir deyişle, çeviri artık erek kültür odaklı da ele alınmaya başlar. Bu yaklaşıma göre, erek metnin üretilme sürecinde erek kültür kadar çevirmenin dilsel ve kültürel hâkimiyeti de önemlidir. Çevirmenin kültür-çeviri ilişkisi bağlamında kaynak metni erek metin çerçevesinde yeniden ifade ederken tercih ettiği farklılıklar ve benzerliklerin kültürel çeşitliliğe bağlı olduğu söylenebilir. Kaynak odaklı çevirilerde, kültürel ya da dilsel farklılıklar göz ardı edilir ve kuralcı paradigmlar baskındır. Bu bağlamda kaynak metin ve erek metin karşılaştırmasında çevirmenin hatalı ya da yanlış çeviri eleştirilerinden kaçınması olanaksızdır. Erek odaklı çeviri anlayışının benimsenmesiyle iki dil arasındaki örtüşmezlik, çevirmenin sadakatsizliği değil, dilsel ve kültürel farklılıklara rağmen çevirmenin kaynak dili en sadık şekilde yeniden metinleştirmesi olarak değerlendirilir. Bağlama sadık kalınarak metni okuma ve yeniden yorumlama sürecinde çevirmen, kendine yardımcı olacak yöntemleri belirleyerek bir yol haritası çizmelidir. Boztaş ve Yener bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Çeviri stratejisi; çevirmenlerin verilen bir metnin çevirisi için amaçları doğrultusunda uyguladıkları tutarlı bir hareket planıdır” (2005: 36)

Bu bağlamda çevirmene kılavuzluk eden yöntemler sayesinde çeviriyi karmaşıklaştıran pek çok parametre çözüme kavuşur. Yerelleştirme ve yabancılaştırma genel anlamıyla bu yöntemlerin en önemlilerinden biri kabul edilir. Özlem Berk kavramları şu şekilde tanımlar:

“1813 yılında Friedrich Schleiermacher’in, yazarı okura, ya da okuru yazara götürmek olarak biçimlendirdiği bu iki yaklaşım, son dönemde Lawrence Venuti tarafından kaynak metni, erek dilin normlarına uygun olarak ve akıcı bir biçimde çevirmek olarak tanımladığı ‘yerelleştirme’ ve kaynak metnin bazı yabancı unsurlarını tutarak erek dilin normlarını zorlayan bir biçimde çevirmek olarak tanımladığı ‘yabancılaştırma’ kavramlarıyla adlandırılmıştır.” (2001:49)

Yerelleştirme, kaynak metne özgü kavram ya da kültürün erek metinde hâkim olan değerlere ya da normlara akıcı bir şekilde uyarlanmasıdır. Bu bağlamda yerelleştirme stratejisine “uyarlama” ya da “adaptasyon” da denilebilir. Amaç, erek okur kitlesinin yabancılık hissetmeden erek metinle bütünleşmesidir.

Yabancılaştırma ise, kaynak kültürle kurallar arasında kalarak kültürel yakınlığı sağlamaktan ziyade kaynak kültüre hizmet eder ve çeviri sürecinde erek dilin normlarını zorlar. Böylece “kaynak dil-kültürü” ve erek dil- kültürünü birbirine yakınlıktırılmaz. Çevirmen bu

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

yönteme başvurarak hem kaynak metne birebir sadık kaldığını hem de erek okurun metnin yabancı bir kültüre ait olduğunu hissederek kendinden olmayanı, farklılığı sorgulayacağını düşünür.

Bu bağlamda Türk Edebiyatı'nın en derin ve etkileyici yapıtlarından biri kabul edilen 1943 yılında Sabahattin Ali tarafından kaleme alınan *Kürk Mantolu Madonna (La Madone au Manteau de Fourrure)* İkinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllara ait hüzünlü bir aşk romanı ve tüm zamanların en iyi psikolojik romanı olmasından dolayı çevrilmeye layık görülen yapıtlar arasında kabul edilebilir. YKY'nin Bütün Eserleri çerçevesinde 1998 yılında basılarak bu zamanın okuyucusuna tekrar sunulan bu yapıtta, yazara ve edebiyata duyulan saygıdan dolayı dilinde sadeleştirmeye gidilmemiştir. Yazarın kullandığı Osmanlı Türkçesi'ne ait kelimeler dipnotlarla sadeleştirilmiş ve genç okura kolaylık sağlanmıştır.

2010 yılında Jean Descat tarafından "*La Madone au Manteau de Fourrure*" adıyla Fransızcaya çevrilen yapıtta ise, kaynak metinde bulunan dipnotlara yer verilmemiştir. Bu bağlamda, çevirinin kültürel bir aktarım aracı olduğunu göz önünde bulundurarak, Fransızcada tek çevirisi olan bu yapıtta kaynak dilde var olan Osmanlı Türkçesi'ne ait kelimelerin Fransızcaya aktarılmasında yaşanan kültürel geçiş yabancılaştırma-yerelleştirme stratejilerinin ışığında incelenecektir.

Öncelikle yerelleştirme stratejisini daha anlaşılır kılmak için kaynak metin-erek metin karşılaştırmasında söz konusu strateji örneklerle somutlaştırılmaya çalışılacaktır.

"Fena değil... Tek tük **muvakkat işler** buluyorum!" (s.12)

"Ça peut aller... Je trouve des **petits boulots!**" (p.9)

"Muvakkat" kelimesinin günümüz kullanımındaki karşılığı "geçici" demektir. Çevirmen "geçici işler" demek yerine "küçük işler" anlamında bir çeviri yapmayı tercih etmiştir. Bu tercih kültürel denkliği sağlamak için kullanılan yerelleştirme stratejisiyle yakından ilgilidir.

"Bir gün, akşamüstü, istasyonla Sergievi arasındaki تنها yolda ağır ağır yürüyor, Ankara'nın harikulade sonbaharını doya doya içime çekerek ruhumda **nikbin** bir hava yaratmak istiyordum." (s. 12)

"Une fois, en fin de journée, je déambulais à pas lents entre la gare et le Palais des expositions, respirant à pleins poumons l'air délicieux de l'automne à Ankara et m'efforçant de **faire le vide** dans mon esprit" (p.9)

Amaç metinde "nikbin" kelimesinin karşılığı "iyimser"dir. Çevirmen erek metinde "optimiste" kelimesinin yerine "faire le vide" boşaltmak anlamına gelen bir yapıyı kullanmayı tercih etmiştir. Amaç metinde verilen anlamı yakalamak için kendi dilinin semantik yapısını göz önünde bulundurarak, erek metin okuyucusunun kültürel yabancılık çekmesini engellemiştir.

"Zaten **sarih bir vaitte** de bulunmamıştım." (s.16)

"D'ailleurs, je n'avais pas fait de **promesse formelle.**" (p.14)

Erek metinde kullanılan "formelle" sıfatı "sarih" kelimesinin yerine kullanılmıştır. Amaç metinde "açık, belirgin" anlamında kullanılan "sarih" sözcüğü erek metinde "précise, nette, évidente" sıfatlarıyla karşılık bulabilirdi. Ancak çevirmen anlam sapmalarını engellemek ve erek kitlenin beklentilerini karşılamak için kaynak dilin kültürel yapısını erek dilin kültürel yapısına uyarlar.

Bir başka örnek ise;

"İçimde bir ümitten ziyade, nedense, kendimi **tezlil edilmiş** görmek arzusu vardı." (s. 16)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

“ Je n’attendais pas grand-chose, j’avais plutôt envie d’aller jusqu’au bout de **mon humiliation**.” (p. 14)

Kültürel farklılığı göstermeyi erek edindiğimiz bu çalışmada, yukarıda yer alan örnek anlatılmak isteneni vurgulamak açısından pekiştirici niteliktedir. Amaç metinde yer alan “ hakarete uğramış” anlamına gelen “tezil” kelimesini çevirmen “ humiliation” ile karşılamıştır. Hakarete uğramış denildiğinde Fransızcada ilk akla gelen “ insulté” sıfatının yerine “ humiliation” sözcüğünü kullanması ise çevirmenin yabancılaştırma stratejisi yerine yerelleştirme stratejisini kullanarak okura farklılığı hissettirmeme amacından ileri geldiği düşünülmektedir.

“ Hayvanca bir hiddet ve tarihi imkansız bir bayağılıkla, **mustatil** şeklinde açılmış duran bu ağız;...” (s. 22)

“ Cette colère bestiale, cette indescriptible vulgarité, le **rectangle** de cette bouche béante;...” (p. 23)

Amaç metinde geçen “mustatil” kelimesinin günümüz karşılığı dikdörtgen demektir. Çevirmen erek metinde anlam kaymasına izin vermeksizin sözlük anlamını doğrudan aktarmış ve Fransızcada dikdörtgen anlamına gelen “ rectangle” kelimesini kullanmıştır.

“ Onu bazen mazur görmeye çalışıyor, çok kere de **istihfaf** ediyordum.” (s. 22)

“ Parfois je lui cherchais des excuses, souvent je le **méprisais**.” (p. 24)

“Küçümsemek” anlamında kullanılan “ istihfaf” kelimesi erek metinde de “ mépriser” fiiliyle karşılık bulmuştur. Çevirmen bağlama sadık kalarak cümlenin erek dildeki karşılığını doğrudan ve net bir biçimde vermiştir.

“Bütün **teessürlerimiz, inkisarlarımız**, hiddetlerimiz, karşımıza çıkan hadiselerin anlaşılmadık, beklenmedik taraflarınadır. “ (s. 23)

“ **Nos chagrins, nos déceptions**, nos colères, tout ce qui nous arrive, par certains cotes, est inattendu.” (p. 24)

Kaynak metinde geçen “teessür” kelimesinin karşılığı “üzüntü”, “inkisar” kelimesinin karşılığı da “ düş kırıklığı” dır. Erek metinde kaynak metinden uzaklaşmaksızın “chagrin” ve “déception” kelimeleriyle anlam okura doğrudan aktarılmıştır.

“ Okumadılar, ellerinde bir orta mektep **şahadetnamesi** bile yok!”(s.27)

“ Ils n’ont pas fait d’études, ils n’ont même pas leur **brevet**!” (p. 29)

Bu örnekte de görüldüğü gibi çevirmen kaynak dile hâkimiyetini bir kez daha gösterir. “ Diploma” anlamında kullanılan “şahadetname” yi erek dilde “ brevet” kelimesiyle karşılamıştır. Çevirmen “certificat ya da diplome” kelimelerinin yerine “ brevet” kelimesini kullanarak erek okura daha kolay ulaşmak için yerelleştirmeye gitmiştir.

“ Raif Efendinin de karısına karşı garip bir **rikkati** vardı.” (s. 31)

“ Raif Efendi avait pour son épouse une étrange **compassion**.” (p. 36)

Erek metinde kullanılan biçimsel yapı kaynak metinle denk düşmektedir. “Merhamet” anlamına gelen “ rikkat” kelimesi sözcüğü sözcüğüne çevrilmiş ve “compassion” kelimesiyle erek metinde yerini almıştır.

“ Yanından ayrılmayın ve **akse** gelirse o iğnelerden yapın diyordu.” (s. 42)

“ Ne le quittez pas et, en cas de **crise**, faites-lui une pique, dit-il.” (p. 51)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

“ Hastalık nöbeti” anlamında kullanılan “ akse” sözcüğünü çevirmen “ crise” sözcüğüyle karşılayarak kaynak kültürde var olan bir tanımı erek dile uyarlamıştır. Çevirmenin her iki dile ve kültüre hâkim olduğunu göz önünde bulundurarak “attaque” sözcüğünü kullanmak yerine “ crise” sözcüğünü tercih etmesi kaynak metinden anlamsal olarak kopmak istememesine bağlanabilir. Böylece çevirmen anlamsal olarak kaynak metne sadık kalır ve erek metin okuyucusunu metne yabancılaştırmaz.

“ Böyle bir devirde, dört duvar arasına kapanarak Osmanlı tarihi veya **musahabat-ı ahlakiye** okumak pek cazip bir şey değildi.” (s. 48)

En des temps pareils, on n’a guère envie de s’enfermer entre quatre murs pour étudier l’histoire des Ottomans ou potasser **un cours de morale.**” (p. 58)

Erek metin kaynak metinle karşılaştırıldığında çevirmen tam anlamıyla kaynak metne sadık kalmıştır denilebilir. Amaç metinde geçen “ahlak sohbetleri” anlamındaki “ musahabat-ı ahlakiye” sözcüğü Fransızca “ un cours de morale” sözcüğüyle karşılanmış ve çevirmen “okumak” fiilinin yerine ise Fransızca daha güçlü bir eylemi ifade eden “ potasser” yani “ çok çalışmak” eylemine yer vermiştir. Erek dil ve kültür odaklı düşünülerek incelikle ele alınan kaynak dil yapısı ve kültür yerleştirilerek, çevirmen sayesinde erek okurun erek metni yabancılık hissetmeden okuması sağlanmıştır.

“Eski bir Roma tarihinde, Mucius Scaevola isminde bir **murahhasın...**” (s. 49)

“ Dans la Rome antique, un **légat** du nom de Mucius Scaevola...” (p. 61)

Kaynak metinde geçen “murahhas” sözcüğünün günümüz karşılığı elçidir. Cümlelerin içerisinde geçen Mucius Scaevola isminden de bahsetmek gerekir; Antik Roma döneminde Etrüsk kralı Porsenna’nın Roma’yı kuşatmasıyla Romalı Mucius Porsenna’yı öldürmek ister. Ancak kralı tanımadığı için Porsenna yerine başkasını öldürür ve yakalanıp Kral Porsenna’nın huzuruna getirilir. Mucius şehri kurtarmak için duyduğu mücadele ruhunu krala, sağ elini ocağa koyup büsbütün yanana kadar bekleyerek göstermek ister. Bunun karşısında korkuya kapılan Porsenna Roma ile barış anlaşmasına girmeyi uygun görür. Artık sağ elini kullanamayacak olan Mucius’a solak anlamına gelen Scaevola adı takılmıştır. (Erhat, 2011:208) Fransızca’da “délégué” sözcüğüyle karşılık bulan murahhas kelimesi erek metinde “légat” sözcüğüyle karşımıza çıkar. “Légat” kelimesinin sözlük anlamı “papazın elçisi”dir. Ancak Mucius Scaevola bir barış elçiliği misyonu üstlenmiştir. Çevirmenin bu misyonu “légat” sözcüğüyle erek okura aktarması yerleştirme stratejisiyle ilişkilendirilebilir.

“Dört günlük yolculuk esnasında bir **mükâleme** kitabından ezberlediğim beş on kelime sayesinde (...)” (s. 51)

“Grâce à la dizaine de mots que j’avais appris dans un manuel de **conversation** durant les quatre jours qu’avait duré le voyage (...)” (p.63)

Kaynak metindeki “mükâleme” kelimesinin günümüz Türkçesindeki karşılığı “konuşma”dır. Çevirmen erek metinde “conversation” sözcüğüyle doğrudan bir aktarım uygulayarak kaynak metnin erek kültürde karşılığını okura ustalıkla yansıtmıştır.

“ Çok kere lügat aramaya bile tahammül edemez, cümlelere **karineyle** mana vererek geçirdim.” (s.53)

“Souvent, sans même l’ouvrir, je **supputais** le sens des phrases. (p.66)

Osmanlı Türkçesi’nde kullanılan karine sözcüğünün Çağdaş Türkiye Türkçesi’nde karşılığı “ipucu”dur. Fransızca’da bunu karşılayan “ indice” kelimesinin yerine çevirmen kelimeyi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

“hesaplamak, kestirmek” anlamına gelen “supputer” fiiliyle karşılamayı hem özgün metne sadık kalmak hem de erek kitleyi metne yabancılaştırmamak adına tercih etmiştir denilebilir.

“ (...)böyle bir aptalı sevmenin **hicabı**yla, müthiş **iptilasının** kurbanı olup gidiyordu. (s.54)

“(...) **honteuse** d'aimer un imbécile, souffrait en silence de sa violente **passion**. (p.67)

Edebi yapının sınırları içerisinde çeviri yoluyla kelimeleri, anlamları, ve her iki kültürü birbirine kaynaştırmayı amaç edinen çevirmen, “utanç” anlamına gelen “hicap” kelimesini “honteuse”, “düşünlük” anlamına gelen “iptila” kelimesini “passion” sözcüğüyle karşılayarak yapısal ve anlamsal eşdeğerliliği sağlamış, özgün metnin sanatsal ve estetik değerini bütünüyle yansıtmıştır.

“ Bu halinde, zihnimde yaşattığım mağrur, **müstağni**, kuvvetli iradeli kadınla kıyas edilmeyecek kadar sarıh bir zavallılık vardı.” (s.70-71)

“ Le spectacle navrant que j'avais sous les yeux était en contradiction flagrante avec la femme fière, **détendue**, énergique, qui avait pris forme dans mon esprit.” (p. 89)

Kaynak metinde geçen “ müstağni” kelimesinin günümüz Türkçesi'ne uyarlanmış anlamı “gözü tok” demektir. Fransızca'da bu anlamı karşılayan “ sobre, modéré” sıfatlarının yerine çevirmenin “ détendue” yani sözlük anlamı “sakin, yatışmış” anlamına gelen bu sıfatı kullanmasıyla anlamsal açıdan aslına yaklaşılmaksızın özgün metinden uzaklaştığı söylenebilir.

“ Hulasa arkadaş olduğum kimseler için pek **müziç** ve anlaşılmaz bir mahlukum.” (s. 81)

“ Mème pour mes amis, je ne suis pas de tout repos ni facile à comprendre.” (p. 103)

“Müziç” sözcüğünün sadeleştirilmiş karşılığı “rahatsız edici”dir. Erek okuru hedef alan çevirmen, sözcüğü sözcüğüne çeviri yapmak yerine çeviride eksiltmeyle anlamsal yakınlığı sağlamaya çalışmıştır. Dilsel açıdan kültürel ağırlığı olan edebi metin çevirisinde, çevirmenin anlam bütünlüğünü sağlamak adına saptadığı yöntem iki ayrı dil yapısı, iki ayrı kültürde var olan uçurumu kapatmak içindir.

Kaynak metinde yer alan, dipnotlarla sadeleştirilmiş Osmanlı Türkçesi'ne ait kelimelerin esas alındığı bu çalışmada yerleştirme stratejisinin yanı sıra yabancılaştırma stratejisine de değinmek gerekir.

“ Yüzünün bütün iptidai ve vahşi ifadesine rağmen acınacak bir tarafı vardı. Zalimlik ve zavallılığın iştiraki hiçbir yerde bu kadar vazih olarak gösterilmemiştir.” (s. 23)

“ Son visage, dans sa férocité, avait quelque chose de pitoyable.” (p. 24)

Bu örnekte kaynak metinde var olan iki cümle erek metinde tek cümleyle karşılanır. Erek okur tarafından anlaşılabilirliği düşüncesiyle uygulanan bu çeviri de kaynak metinde var olan cümlenin erek metinde eksiltilmesi ya da erek metne yakınlığı sağlanmaması yabancılaştırma stratejisiyle örtüştürülebilir. Bu tür cümle eksiltmek, çeviri sürecinde çevirmenin başvurması gereken önemli bir husustur.

Sonuç olarak çeviribilim çalışmaları doğrultusunda ele aldığımız kaynak metin *Kürk mantolu Madonna*'nın erek metin *la Madone au manteau du fourrure* karşılaştırmasında çeviri metnin özgün metinden uzaklaşmadığını söyleyebiliriz. Kaynak metin ve erek metin arasında varolan eşdeğerlik, çevirmenin her iki dile ve kültüre hâkim olduğunu açıkça ortaya koyar. Yerleştirme ve yabancılaştırma stratejisi doğrultusunda ele aldığımız erek metinde, genellikle yerleştirme yönteminin baskın olması, anlaşılması güç kelimelerin olmaması, eksiltme ya da ekleme yapılmaksızın çevirmenin kaynak metin yazarına duyduğu saygı da dikkat çekicidir. Osmanlı Türkçesi'ne ait kelimelerin çevirisini karşılaştırdığımız bu çalışmada, verilen örneklerden

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 10 Fall 2013

yola çıkarak çevirmenin genel olarak anlam kaymasına izin vermeden bir ürün ortaya koyduğu yadsınamaz.

Kısacası, çevirmenle yazar, kaynak metinle erek metin, erek metinle okur ikilemleri arasında ele alınan bu karşılaştırmalı çeviri çalışmasında, bir kültürün diğer bir kültürde nasıl vücut bulduğunu, dilsel farklılıkların çevirmenin yeteneğiyle nasıl ortadan kalktığı görülebilir. Türk Edebiyatı'nın en önemli isimlerinden biri olan Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı yapıtının usta çevirmen Jean Descat tarafından başka bir kültüre tanıtılması çevirideki başarının ispatıdır. Bu çalışmada saptanılan bulgular, kaynak- erek metin karşılaştırmasında çevirmenin başarısını yansıtmaya amacı gütmektedir.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Berrin. (2002). *Geçmişten Günümüze Yazın Çevirisi*, İstanbul: İmge Yayınevi
- BERK, Özlem. (2001). "Ulusların ve Ulusal Kimliklerin Oluşturulmasında Çeviri Yöntemlerinin Rol ve İşlevi", *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, ss.49-66.
- BOZTAŞ, İ. Ve Ş. Yener-Okyavuz (2005). *Açıklamalı Çeviri Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Siyasal Kitabevi
- ERHAT, Azra. (2011). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- GÖKTÜRK, Akşit. (1994). *Çeviri, Dillerin Dili*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- VARDAR, Berke (1981). *Çeviri Konuşmaları*, Yazko Çeviri, İstanbul, no:2, ss. 173

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/10 Fall 2013

